

**ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ У МАЙБУТНІХ
КУЛЬТУРОЛОГІВ НА ЗАНЯТТЯХ З «УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»**

Н.І. Чабан

Україна, м. Херсон, Херсонський державний університет

Створення в Україні високорозвиненого громадянського суспільства потребує суттєвої зміни підходів до формування нового покоління українських громадян. Невипадково у статті 26 Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 за № 1556-VII основними завданнями вищого навчального закладу визначено формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах [6].

Теорією і практикою вітчизняної освіти накопичено позитивний досвід із формування громадянської позиції української молоді. Цій проблемі присвячено наукові праці В.І. Астахової, М.Й. Боришевського, О.В. Сухомлинської, М.М. Шимановського. Вченими розроблено концептуальні педагогічні підходи до громадянського виховання особистості в умовах незалежної України [1-2; 4; 8]. У психолого-педагогічних дослідженнях В.С. Демчук, В.П. Мікуліна, А.Г. Сігової розкрито досвід реалізації ідеї громадянського виховання в практиці вищої школи, уточнено поняття громадянської позиції, охарактеризовано теоретичні моделі й методичне забезпечення її формування у студентської молоді [3; 5; 7].

Грунтуючись на результатах означених наукових досліджень, нами запропоновано методику формування громадянської позиції у майбутніх культурологів на заняттях з «Української мови (за професійним спрямуванням)». Методику побудовано на використанні трьох груп завдань для практичної і самостійної роботи студентів під час вивчення дисципліни.

Завдання першої групи доцільно реалізовувати під час вивчення тем стосовно мовної політики України. Такі завдання передбачають оперування загальними поняттями: вимоги суспільства до особистості, громадянська позиція і мораль, громадянська відповідальність і патріотизм, обов'язки громадянина України, етичні

норми поведінки у вияві громадянської позиції, громадянська позиція і любов до Батьківщини, етичне та жорстоке поводження з оточуючими, юридична і громадянська відповідальність за вчинки та поведінку. У процесі виконання цих завдань увага зосереджується на якостях, що відображають громадянську позицію особистості. Наприклад, студентам пропонувалось відтворити модель поведінки херсонського мешканця у тих життєвих ситуаціях, які вимагають вияву активної громадянської позиції. Таким чином, завдання першої групи допомагають юнакам та дівчатам з'ясувати буденні норми життєдіяльності людини з активною громадянською позицією в умовах рідного міста.

Друга група завдань спрямована на з'ясування ролі громадянської позиції в успішній професійній праці культуролога. У ході вивчення тем з культури мовлення в професійній сфері студенти спочатку здійснювали аналіз професійних обов'язків культуролога, виокремлюючи ті з них, які потребують вияву громадянської позиції професіонала. Наприклад, спираючись на перелік професійних обов'язків культуролога, необхідно написати невелике у 5-6 речень оповідання з теми «Навіщо культурологу активна громадянська позиція у професійній діяльності?».

Потім майбутні культурологи намагались проектувати неоднозначні професійні ситуації, де тверда громадянська позиція може допомогти їх позитивному розв'язанню. Зокрема, другокурсниця запропонувала розібрати уявну ситуацію з організації виставки місцевих художників-аматорів у Херсонському краєзнавчому музеї. Взяти участь у виставці виявив бажання талановитий художник похилого віку, картини якого присвячено подвигу радянського народу під час Великої Вітчизняної війни.

Диспут майбутніх культурологів про цінність творів митця не тільки актуалізував проблему патріотичних почуттів як складової активної громадянської позиції молодих українців, але й змусив нас звернутись до розробки третьої групи завдань. Ці завдання стосувались аналізу відображення громадянської позиції митців у творчій діяльності. Наприклад, частина завдань для самостійної роботи передбачала умовно підготуватись до бесіди зі співачкою Русланою Лижичко з метою подальшого монтажу документального фільму про її творчість, інтерв'ювання В'ячеслава Тихонова щодо створення образу радянського розвідника, зустрічі українських телеглядачів з російським співаком Андрієм Макаревичем тощо. У ході виконання цих завдань студенти мали змогу не лише вправлятися у мовних особливостях офіційно-ділового стилю, але й ознайомитись із біографією відомих діячів культури і мистецтва.

Перевагу бажано надавати біографіям тих митців, які займаються не тільки професійною, але й громадською діяльністю. Такого роду інформація надає певної емоційної привабливості виконанню завдань. Для відбору фактів і відомостей нами запропоновано такі вимоги: інформація мусить яскраво відображати громадянську позицію та суспільні досягнення творчої людини; містити характеристики поведінки з прикладами активної громадянської позиції. Аналіз біографій відомих діячів забезпечує акумуляцію громадянських якостей із наступним створенням в уяві майбутніх культурологів ідеалу активного громадянина для наслідування.

Таким чином, запропонована методика формування громадянської позиції у майбутніх культурологів на заняттях з «Української мови (за професійним спрямуванням)» реалізується через послідовне включення студентів у різні форми відповідальної залежності, пов'язаної з виконанням практичних та самостійних завдань. Зміст цих завдань сприяє кращому розумінню майбутніми культурологами ролі активної громадянської позиції в успішній професійній праці та розв'язанні складних життєвих ситуацій.

Література:

1. Астахова В.И. Об особенностях и задачах гражданско-патриотического воспитания в современной Украине [Текст] / В.И. Астахова // Вчені записки Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія». – Харків : Вид-во НУА, 2009. – Том XV. Актуальні проблеми розвитку освіти історичні, філософські, економічні, правові та соціальні аспекти. – С. 7.
2. Боришевський М.Й. Еталонна модель особистості громадянина [Текст] / М.Й. Боришевський // Пед. вісн. 2001. – №3. – С.13–15.
3. Демчук В.С. Формування громадянської компетентності студентської молоді у вищому навчальному закладі [Текст] / В.С. Демчук // Формування громадянської компетентності учнівської молоді : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (8-9 лютого 2005 р.) ; [ред. кол. Белова Л.О., Гавриш В.І., Покроєва Л.П. та ін.] – Харків : ХОНМІБО, 2005. – С. 245-250.
4. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності: Проект [Текст] / Наук. творч. колектив: О.В. Сухомлинська (наук. кер.) та ін. // Інформ. зб. М-ва освіти і науки України. – 2000. – №22. – С. 7–21.
5. Мікулін В.П. Громадянсько-патріотичне виховання в Національній академії Служби безпеки України: управлінський алгоритм організації [Текст] / В.П. Мікулін // Наук. вісн. Київ. нац. ун-ту внутрішніх справ. – 2009. – № 2. – С. 83–87.
6. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс] – Режим доступу до матеріалів: <http://www.mon.gov.ua/ua/news/34752-vru-uhvalila-zakon-ukrayini-pro-vischu-osvitu>
7. Сігова А.Г. Педагогічні умови формування громадянської позиції студентської молоді: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / Сігова Ануш Геннадіївна. – Східноукраїнській національний університет імені Володимира Даля, Луганськ, 2008. – 267с.

8. Шимановський М. Зміст і дидактика історичної освіти та громадянське виховання [Текст] / Шимановський М.М. // Інформ. бюл. Проекту "Освіта для демократії в Україні". – 2001. – Вип.5. – С. 3–4.